

הרשות למחקר ולהערכה והמרכז לקידום ההוראה

עדות 710 – מיזם מדיה דיגיטלי לפעולה אתית, חברתית, למחקר ויצירה

יושבת ראש: ד"ר אריאל פרידמן, מכללת אורנים

רציונל:

עדות 710 הוא מיזם מדיה שהציב לעצמו כמטרה לתעד את אירועי שבעה באוקטובר ולשמרם על ידי הקמת ארכיון עדויות מקיף, מאורגן ומוקפד, כדי שיוכל לשמש – כעת ובעתיד – לחינוך, ליצירה, למחקר ועוד.

מאות קולנוענים, צלמים, עורכים, יוצרי תוכן, חוקרים ואנשי בריאות הנפש פועלים במסגרת המיזם בהתנדבות. מטרת העל היא לאפשר לניצולי הטבח להשמיע את עדותם על האירועים, וכך לשמר אותם עבור עצמם, עבור בני משפחותיהם, עבור החברה הישראלית ועבור בנות האדם ובני האדם באשר הם.

התפיסה התייעודית המובילה את המיזם והמנחה את דרכי הפעולה שבו, פותחה על ידי צוות בראשותו של ד"ר אוהד אופז. התפיסה נסמכת על ניסיונו עתיר השנים בתעודה ובטראומה וכן בהוראת התייעוד במכללת אורנים ובמסגרות נוספות. ד"ר מיה מזור טרגרמן, ראשת החוג לתקשורת שהצטרפה למיזם כחוקרת, תציג עם ד"ר אופז את שלביו הראשוניים של מחקר הבוחן את אופן פעולתו הייחודי של המיזם כגוף להפקת תקשורת הפועל עצמאית ושיתופית, והוא בעל אופק של פעולה חברתית-אזרחית, מחקרית ויצירתית.

הקולנוען, המפיק, המרצה ויזם התרבות איתי קריתור, ממקימי המיזם וממוביליו, אחראי על שיתופי פעולה עם גופי תיעוד נוספים, על קשרים עם ספריות, עם ארכיונים, עם קרנות ועם משרדי ממשלה, על גיוס משאבים ועוד. מר קריתור ידבר על תהליך פיתוחו של המיזם והפיכתו מרעיון לגוף מקצועי איכותי וגדול. הרצאתו תסקור גם את אופני הפעולה כגוף הפקה עצמאי ושיתופי, ותציג את הישגי המיזם בתחומי התיעוד, העיבוד ופרסום העדויות.

במיזם שותפים גם סטודנטים ובוגרים של החוג לתקשורת באורנים. טליה אבישי, סטודנטית במסלול החמש-שנתי של החוגים לתקשורת ורח"ק והתוכנית למדעי הרוח והאומנויות, היא ממובילות עבודת השטח של המיזם בקשר עם קהילות הנגב המערבי, וממרכזות פעולותיו של המיזם ברשתות החברתיות. טליה תציג את מפגשיה עם קהילות הניצולים מניר עוז, משדרות ומכרם שלום, היא תקרין עדויות נבחרות ויצירה אינטראקטיבית קולנועית ומחקרית שפותחה בשיתוף עם אנשי כיתת הכוננות של כרם שלום.

מילות מפתח: עדות; מיזם מדיה; ארכיון דיגיטלי; יצירה שיתופית; האתיקה של התיעוד

הרצאה ראשונה

עדות 710 – אתיקה ופרקטיקה במיזם

ד"ר מיה מזור טרגרמן וד"ר אוהד אופז

מכללת אורנים

רקע: מהי האתיקה המנחה את פעילות התיעוד של מיזם **עדות 710**? אירועי שבעה באוקטובר עומדים במוקד העשייה התקשורתית של גופי תקשורת שונים מבחינת מטרותיהם, דרכי הפעולה שלהם, המבנים הארגוניים שבהם הם פועלים, והתפיסות האתיות המנחות את מסגרות הפעילות, כמו גם את הפרקטיקות הספציפיות הננקטות במסגרתם. **עדות 710** פועל לאורה של תפיסה אתית ייחודית, ההולכת ומתפתחת תוך כדי עשייה, וממשיגה מהי 'תגובה תיעודית ראויה' למכלול היחסים שבין היוצרות והיוצרים, העדות והעדים והקהל. הדיון יתבסס על מחקר האתיקה של הקולנוע התיעודי, על גישתו ועל כתיבתו של דורי לאוב לעדות שהיו מקור השראה מרכזי בניסוח האתיקה של הארגון, וכן על יצירותיהם של יוצרי עדויות מרכזיים בקולנוע התיעודי.

מטרת המחקר ושאלות המחקר: מטרת המחקר היא לברר מהי 'התגובה התיעודית הראויה' אתית, המתגבשת במיזם והמנחה את הפרקטיקות הננקטות בפעילות בין היוצרות והיוצרים, העדות והעדים והקהל. שאלות המחקר המרכזיות הן:

1. מהן הסוגיות האתיות העולות במהלך התיעוד?
2. מהן דרכי הפתרון של סוגיות אלה בפועל?
3. אילו מתחים מתגלעים בין אידאל התגובה התיעודית ה"ראויה" לבין הפרקטיקות בשטח?

שיטת המחקר: המחקר יבחן את ההפקה, את הטקסט ואת ההפצה של עדויות שנבחרו במיוחד משום מורכבות הסוגיות האתיות שעלו בתהליך יצירתן. חומרי המחקר הם תכתובות, הקלטות וגיליונות אלקטרוניים המלווים את תהליכי ההפקה; ראיונות עם יוצרות ויוצרים ועם עדות ועדים; וכן התוצרים התקשורתיים שהופקו במסגרת תהליכים אלו.

ממצאים: המתח האתי הבסיסי שבין האחריות של המתעדים כלפי העדים לבין המחויבות להביא את עדותם באופן האמין והאפקטיבי ניכר בדרכי פעולתו של המיזם, ובאלה – צורת הריאיון הקשוב המאפשר לעד להוביל את סיפורו ללא הפרעות, העריכה של כל עדות בגרסה מלאה וקצרה, וההקפדה על קבלת אישוריהם של העדים לכל פרסום של העדות או של חלקים ממנה. דילמות אתיות בין האחריות לעדים ולעדותם לבין המחויבות לקהל מתגלעות בעדויות שיש בהן תיאורים גרפיים קשים של אלימות, או כאשר עדים מבקשים לדייק את עריכת העדויות כדי להדגיש היבטים מסוימים בעדויותיהם או כדי להימנע מהם.

תרומת המחקר: בחינת האתיקה של מיזם תקשורת ייחודי כמו מיזם **עדות 710** תאיר שאלות אתיות רחבות על אודות מקומה של התקשורת ביחסים המורכבים שבין טראומה, חברה ופרט. יתרה מזו, היא תאפשר לעמוד על המקום של עשייה תקשורתית בכלל, ושל עשייה תיעודית בפרט, בעיבוד התרבותי של אירוע טראומטי נרחב.

הרצאה שנייה

עדות 710 – מרעיון למעשה

מר איתי קרתור

מכללת אורנים

מטרתה של הרצאה זו היא להציג ולבחון את תהליכי הקמתו ואת צורת פעולתו הייחודיים של **עדות 710** כמיזם מדיה שיתופי, עצמאי, בעל אופק פעולה אתי.

רקע וממצאים: הרצאה זו תעסוק בהתפתחות המיזם מקבוצת ווטסאפ מצומצמת ערב שבעה באוקטובר, ועד לקבוצה של מאות מתנדבים הפועלים במקצועיות, בהישגיו, בשיתופיות ובמחויבות אתית גבוהה בפעילות מובנית ומסודרת בכמה מחלקות. **עדות 710** מבוסס על ניסיון מצטבר בתחום התיעוד, העדות והיצירה השיתופית של צוות מרצים ממכללת אורנים. המיזם הוקם בתשעה באוקטובר על בסיס קבוצת מתנדבים שתיעדו את המחאה נגד הרפורמה המשפטית. הוא התפתח במהרה לקבוצה של כ-400 מתנדבים שצילמו עד כה למעלה מ-700 עדויות וידאו של ניצולי אירועי שבעה באוקטובר, והנגישו לציבור כ-250 מהן במתכונת של עדות מלאה או תמצית עדות.

מלבד תיעוד הניצולים במתכונת של הקשבה מלאה, המיזם כולל גם תיעוד במצלמות 360, ברחפנים ובמיפוי. כלל העדויות והחומרים המצולמים מועלים לארכיון ייעודי שהקימו מתנדבי המיזם, ארכיון המבוסס על כללי שימור וארכוב מקצועיים. כל עדות מקוטלגת זמן קצר לאחר צילומה, כך שתהיה נגישה נגישות מיטבית למחקר. העדויות מוצגות לציבור באתר אינטרנט ייעודי דרלשוני. לצד איסוף חומרי הגלם לטובת יוצרים, חוקרים וכלל הציבור בדורנו ובדורות הבאים, עוסקים חברי המיזם ביצירת פרויקטים המנגישים את החומרים הנאספים בדרכים מגוונות, ובכללן – פודקאסט, חוויה אינטראקטיבית המספרת את סיפורן של כיתות הכוננות ביישובים, חיבור עדויות למרחב הווירטואלי והפיזי, תערוכות ועוד.

תרומה: הרצאה זו תציג את הישגי המיזם, את שלבי התפתחותו ואת אופן ההתארגנות והפעולה חסרי התקדים – בהיקפם ובקצב פיתוחם, ותעמוד על ייחוד התגובה של קהילת מתעדים למשבר ההיסטורי המאיים של שבעה באוקטובר 2023.

הרצאה שלישית

עדות 710 – ממרכזי המפונים למסך

גב' טליה אבישי

סטודנטית, מכללת אורנים

מטרות: מטרתה של הרצאה זו לתאר את עבודת השדה של מתעדי מיזם **עדות 710** במפגש עם קהילות הניצולים. בהרצאה תשולב הצגה של מבחר עדויות שיצרתי במהלך עבודתי במיזם.

רקע וממצאים: כסטודנטית במסלול החמש-שנתי בחוגים לתקשורת, חח"ק ובתוכנית הרבת-חומית במדעי הרוח והאומנויות נעניתי להזמנתם של המרצים אוהד אופז ואיתי קרתור להשתתף במיזם שהוקם לתיעוד עדויות שבעה באוקטובר. בהרצאה אציג את עבודתי עם קהילות הניצולים מניר עוז, משדרות ומכרם שלום במתחמי המפונים באילת, עבודה שבמהלכה תיעדתי יותר מ-70 עדויות, ואקרין כמה עדויות מפתח. הקשר המיוחד עם קהילת כרם שלום הוביל לבקשה מפתיעה של אנשי כיתת הכוננות לתעד שחזור דוקומנטרי של הקרב שניהלו על הגנת היישוב. לתיעוד הצטרף במאי סרטי התעודה מיכה ליבנה, ובמסגרת פרויקט ייחודי של המיזם אנו יוצרים שחזור דוקומנטרי אינטראקטיבי של הקרב, ומשלבים קטעי עדות ושחזור עם חומרי ארכיון, צילומי 360 ורחפן.

תרומה: הרצאה זו תציג כיצד תאוריה והתנסות במסגרת לימודי במכללת אורנים העניקו לי כלים ייחודיים ליצירה של מדיה תיעודית בשילוב עשייה חברתית ייחודית בתגובה לאירועי שבעה באוקטובר 2023.